

JUSTITISMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 16. december 2009
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2009-792-1080
Dok.: LCH41000

Hermed sendes endelig besvarelse af spørgsmål nr. 43 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 22. oktober 2009. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Anne Bastrup (SF).

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 43 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Under henvisning til artiklen ”2000 smides hemmeligt i fængsel hvert år” i Ekstra Bladet den 19. oktober 2009 1. sektion side 4, bedes ministeren indhente rigsadvokatens kommentar til artiklen, herunder oplysningerne om, at 34 pct. af grundlovsforhørene holdes for lukkede døre.”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet anmodet om en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

”1. Det fremgår af grundlovens § 65, at der i retsplejen i videst muligt omfang skal gennemføres offentlighed og mundtlighed.

I overensstemmelse hermed er det i retsplejelovens § 28 a, stk. 1, fastsat, at retsmøder er offentlige, medmindre andet er bestemt ved lov eller i medfør af lov. Retsmøder, hvori der afsiges dom, er altid offentlige efter retsplejelovens § 28 a, stk. 2.

I retsplejelovens §§ 29-29 e er der fastsat regler om dørlukning.

Disse regler fik i det væsentligste deres nuværende udformning ved lov nr. 362 af 2. juni 1999 om ændring af retsplejeloven (Styrkelse af samarbejdet mellem retterne og pressen), der byggede på betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen.

Hovedhensynet bag reglen om offentlighed i retsplejen antages at være, at offentlighedens, herunder pressens, adgang til at overvære retssager skal sikre en retfærdig rettergang.

Dette hensyn kan imidlertid i nogle nærmere angivne tilfælde vige for andre væsentlige hensyn, jf. bl.a. retsplejelovens § 29, stk. 1 og stk. 3.

Efter retsplejelovens § 29, stk. 1, kan retten således bestemme, at et retsmøde skal holdes for lukkede døre (dørlukning), når hensynet til ro og orden i retslokalet kræver det, når statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt kræver det, eller når sagens behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, herunder når der skal afgives forklaring om erhvervshemmeligheder.

Herudover kan der efter retsplejelovens § 29, stk. 3, i straffesager endvidere træffes bestemmelse om dørlukning, når en sigtet (tiltalt) er under 18 år, eller når der skal afgives forklaring af en polititjenestemand med en særlig tjenestefunktion, og det af hensyn til denne tjenestefunktion er nødvendigt at hemmeligholde identiteten. Efter samme bestemmelse kan der tillige ske dørlukning, når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages at bringe nogens sikkerhed i fare, eller når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages på afgørende måde at hindre sagens oplysning.

I betænkning nr. 1330/1997 overvejede man en ændring af de materielle regler om dørlukning, men konkluderede, at der ikke var grundlag herfor. Man anførte i den forbindelse, at de hensyn, der ligger bag reglerne om dørlukning, nødvendigvis må tilgodeses, jf. betænkningen s. 112. Udvalget erkendte endvidere, at der også i sager, hvor offentlighedens interesse i at få information kan siges at veje særligt tungt, f.eks. i sager om forbrydelser i offentlig tjeneste eller i sager om forbrydelser mod det offentlige, kan være en legitim interesse i at lukke dørene af de i § 29 nævnte grunde, selv om dørlukning af hensyn til en sigtet eller tiltalt må høre til undtagelserne, jf. betænkningen s. 111.

Det fandtes derimod formålstjenligt at give pressen adgang til at udtale sig forud for rettens afgørelse om bl.a. dørlukning samt mulighed for at kære afgørelser om bl.a. dørlukning.

Der blev på den baggrund indsat en bestemmelse i retsplejelovens § 29 c, hvorefter afgørelse om dørlukning træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4 (pressen), har haft lejlighed til at udtale sig.

Der blev endvidere indsat en bestemmelse i retsplejelovens § 968, stk. 1 [nu § 968, stk. 2], hvorefter kendelser om dørlukning i straffesager tillige kan kæres af personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, og har været til stede eller repræsenteret i det retsmøde, hvor retten behandlede spørgsmålet.

2. Det fremgår af den artikel i Ekstra Bladet, som er nævnt i spørgsmålet, at det skønnes, at 34 pct. af alle grundlovsforhør afholdes for lukkede døre.

Da rigsadvokaturen ikke er i besiddelse af statistiske oplysninger, der kan belyse, i hvor stor en procentdel af alle grundlovsforhør domstolene træffer afgørelse om dørlukning, har jeg anmodet Nordsjællands Politi, Københavns Politi, Københavns Vestegns Politi, Fyns Politi, Østjyllands Politi og Nordjyllands Politi om en udtalelse herom.

Tre politikredse (Nordsjællands Politi, Københavns Vestegns Politi, Østjyllands Politi) oplyser i den forbindelse, at antallet af grundlovsforhør, der afholdes for lukkede døre, efter deres skøn ligger nogenlunde på det i artiklen oplyste niveau, mens Nordjyllands Politi oplyser, at det i artiklen anførte niveau ligger meget i overkanten af det reelle tal for denne politikreds.

Københavns Politi oplyser, at der fra 1. januar 2009 til 5. november 2009 er fremstillet 1973 personer i grundlovsforhør, heraf 511 personer for lukkede døre svarende til 25,9 pct., mens Fyns Politi oplyser, at man pr. 4. november har 158 arresteranter, og at 69 af grundlovsforhørene (44 pct.) vedrørende disse er afholdt for lukkede døre.

Politikredsene har endvidere oplyst, at der stort set aldrig sker dørlukning under hovedforhandlingen, og at der – når dette helt undtagelsesvis sker – typisk er tale om sædelighedssager, hvor dørene af hensyn til forurettede lukkes under dennes forklaring eller afspilning af videoafhøring af denne.

3. De hørte politikredse har herudover oplyst, at anklagemyndighedens begæring om dørlukning under grundlovsforhør altid fremsættes efter en konkret vurdering af de nærmere omstændigheder i den enkelte sag.

Politikredsene oplyser i den forbindelse, at begæring om dørlukning til tider, navnlig i sædelighedssager, fremsættes af hensyn til den forurettede, og at der i sjældne tilfælde tillige sker dørlukning på forsvarrets begæring, typisk på grund af tiltaltes unge alder eller i grove sædelighedssager.

Imidlertid er den helt overvejende del af begæringerne om dørlukning efter politikredsenes erfaring begrundet i hensynet til efterforskningen i sagen (sagens oplysning) eller hensynet til beskyttelsen af vidner, som den sigtedes familiemedlemmer og venner (f.eks. bandemedlemmer), der måtte være til stede under grundlovsforhøret, vil kunne påvirke.

Afgørelser om dørlukning synes således navnlig at være begrundet i de i retsplejelovens § 29, stk. 3, nr. 3 og/eller nr. 4, nævnte hensyn (når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages at bringe nogens sikkerhed i fare eller på afgørende måde at hindre sagens oplysning).

I den forbindelse er det relevant at holde sig for øje, at anklagemyndighedens fremstilling af en sigtet i grundlovsforhør typisk sker med henblik på at begære den sigtede varetægtsfængslet.

Anklagemyndigheden vil i et grundlovsforhør således redegøre for beviserne i sagen, ligesom anklagemyndigheden vil orientere om de efterforskningskridt, som påtænkes gennemført, og i relevant omfang tiltaltes forstraffe med henblik på at dokumentere, at betingelserne for varetægtsfængsling er opfyldt.

På den baggrund vil det ofte – navnlig når der er medgerningsmænd på fri fod – være helt afgørende for efterforskningen, at medgerningsmænd eller vigtige vidner ikke får kendskab til de oplysninger, der kommer frem under grundlovsforhøret.

Jeg skal i den forbindelse bemærke, at anklagemyndighedens anmodning om varetægtsfængsling ofte vil være begrundet helt eller delvis i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, hvorefter der kan ske varetægtsfængsling, når der efter sagens omstændigheder er særlige grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor og advare eller påvirke andre.

Varetægtsfængsling ville således i en række tilfælde være forgæves, hvis offentligheden fik kendskab til sagens nærmere omstændigheder, idet f.eks. venner og familie til den sigtede på baggrund af sådanne oplysninger ville kunne fjerne spor, advare medgerningsmænd eller påvirke eventuelle vidner.

4. Efter retsplejeloven skal retten ved sin vurdering af, hvorvidt der skal ske dørlukning eller ej, foretage en afvejning af hensynet til offentlighedens interesse i at være orienteret om den konkrete straffesag over for hensynet til efterforskningen (sagens oplysning).

Da grundlovsforhør typisk finder sted på et relativt tidligt tidspunkt af efterforskningen, vil hensynet til efterforskningen og til beskyttelsen af eventuelle vidner på dette tidlige stadium af straffesagen i almindelighed veje tungt i forhold til offentlighedens interesse i at få kendskab til de nærmere detaljer i sagen.

Det vil i reglen forholde sig anderledes, når tiltale er rejst, og sagen hovedforhandles. På dette tidspunkt af straffesagen vil hensynet til offentlighedens interesse i at få kendskab til sagen og bidrage til at overvåge, at den tiltalte får en retfærdig rettergang, således som altovervejende hovedregel veje tungere end hensynet til eventuel efterforskning, der måtte udestå i sagen.

Dette afspejles i det forhold, at der – som oplyst af de hørte politikredse – stort set aldrig i forbindelse med hovedforhandling af straffesager sker dørlukning. En undtagelse er sædelighedssager, hvor dørene efter omstændighederne lukkes under den forurettedes forklaring eller under afspilningen af en videoafhøring af forurettede, når den pågældende anmoder om det.

5. Samlet skal jeg bemærke, at det på baggrund af de foreliggende oplysninger ikke er muligt at sige noget præcist om, i hvilket omfang der i dag sker dørlukning i forbindelse med grundlovsforhør. Det, der er anført i Ekstra Bladet om forekomsten af dørlukning i forbindelse med grundlovsforhør, kan således ikke uden videre afvises.

Efter min opfattelse er det imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at det i en række tilfælde kan være nødvendigt at begære dørene lukket under et grundlovsforhør, f.eks. hvis der på baggrund af en konkret vurdering af omstændighederne i sagen er grund til at antage, at offentlighedens kendskab til sagen vil kunne bringe nogens sikkerhed i fare eller på afgørende måde vil kunne hindre efterforskningen i sagen. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis der er medgerningsmænd på fri fod.

Hertil kommer, at en begæring om varetægtsfængsling efter bestemmelsen i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, i en række tilfælde ville være forgæves, hvis det var muligt for eventuelle medgerningsmænd i forbindelse med grundlovsforhøret at gøre sig bekendt med de nærmere detaljer i politiets efterforskning.

På den baggrund, og da grundlovsforhør som ovenfor anført afholdes på et stadium af straffesagen, hvor hensynet til efterforskningen i en række tilfælde vil veje tungere end hensynet til offentlighedens interesse i at have kendskab til detaljerne i sagen, giver det mig ikke anledning bemærkninger, at der i en række tilfælde sker dørlukning under grundlovsforhør.

Det er i den forbindelse også væsentligt at holde sig for øje, at der som ovenfor anført stort set aldrig sker dørlukning under hovedforhandlingen af straffesager. Pressen og dermed offentligheden vil således i forbindelse med hovedforhandlingen få kendskab til alle detaljer i sagen, herunder til det samlede grundlag for domstolenes endelige afgørelse i sagen.

Jeg skal for god ordens skyld bemærke, at afgørelse om dørlukning træffes ved kendelse, og at såvel sigtede som pressen efter retsplejelovens § 29 c har mulighed for at udtale sig, inden retten træffer afgørelse. Sigtede og pressen har endvidere

efter retsplejelovens § 968, stk. 2, mulighed for at kære ret-
tens afgørelse om dørlukning til højere ret.

6. Da det – uanset det, der er anført ovenfor – naturligvis er
vigtigt, at der fra anklagemyndighedens side ikke i videre
omfang end nødvendigt bliver fremsat begæring om dørluk-
ning i forbindelse med grundlovsforhør, vil jeg drøfte
spørgsmålet med politikredsens chefanklagere og statsadvo-
katerne i forbindelse med et kommende møde i Anklagemyn-
dighedens Ledelsesforum.”

Justitsministeriet kan henholde sig til det, der er oplyst af Rigsadvokaten.